

NRC

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

Mot alle odds

Nødhjelp til mennesker
på flukt fra krig og konflikt

SØKNAD OM TV-AKSJONEN 2010

Mot alle odds

Hvordan holder mennesker ut når de har forlatt alt de eier, når krigen raser rundt dem, og de er på desperat leting etter et sted de kan føle seg trygge? Flyktningshjelpen har ikke hele svaret, men vi gjør det vi kan for at mennesker på flukt skal få hvile og beskyttelse fra krigens grusomheter.

Det er ingen enkel oppgave Flyktningshjelpen ber NRK om å støtte denne gangen. Det handler om å gi grunnleggende nødhjelp til mennesker med enorme behov, men motkreftene er mange og mektige. I Afghanistan skal millioner av mennesker vende tilbake til et land der spenningen mellom opprørere, regjeringshæren og de internasjonale styrkene skaper enorm usikkerhet, i Somalia finnes det ingen myndighet som kan tilby noen form for beskyttelse, i DR Kongo veier tilgangen til naturressurser mye tyngre enn sivilbefolkningens dype nød. I slike situasjoner er det svært utfordrende å drive nødhjelpsarbeid.

Vanskelig, men ikke umulig

Men Flyktningshjelpens ryggmargsrefleks er å jobbe mot alle odds. Jo vanskeligere det blir, jo hardere leter vi etter åpninger og muligheter for å gi mennesker det de trenger. Derfor driver vi for eksempel i dag

flyktningleirer for mer enn 100 000 mennesker i DR Kongo. Her gir vi beskyttelse, mat, rent vann, tak over hodet, juridisk informasjon og helsetilbud. Barna får tilbud om skolegang, og sårbare grupper som enslige mødre får mulighet til å starte enkle jordbruksaktiviteter som kan gjøre dem og barna selvforsynte med mat. I 20 land verden over er Flyktningshjelpen til stede for dem som trenger oss aller mest.

Det står om livet

Det arbeidet vi gjerne vil be det norske folk om å støtte gjennom TV-aksjonen, er så grunnleggende som det kan bli. Det handler om å overleve, og om enkle hverdags-ting som for de aller fleste av oss er like selvsagt som å puste. Når du må flykte, kommer ingenting lenger av seg selv. Du er en av mange tusen flyktninger som alle kjemper for å få dekket de samme grunnleggende behovene. Og hvis ingen utenfra kommer for å hjelpe til, er det rett og slett ikke nok til alle.

Flyktningshjelpen søker TV-aksjonen 2010. Det er ikke mye som er mer verdt en nasjonal dugnad enn å slåss for mennesker som har alle odds mot seg.

Elisabeth Rasmussen
generalsekretær

Nødhjelp i en ny virkelighet

Krig og konflikt, som i Somalia, Sri Lanka og DR Kongo, har nå tvunget 42 millioner mennesker verden over til å forlate hjemmene sine på jakt etter trygghet. Noen klarer å finne midlertidig fotfeste i et annet land, men de fleste kommer aldri så langt. De blir igjen i konfliktområdene, som internt fordrevne i sitt eget land. De kan ikke bli, og de kan ikke dra.

Flyktninghjelpens jobb er å gi grunnleggende nødhjelp til mennesker på flukt – uansett hvor de befinner seg. Vi driver flyktningleirer, sørger for mat og nødvendig utstyr, gir barn og unge skolegang, og vi gir juridisk rådgivning til mennesker som skal vende hjem igjen. Arbeidet vårt er basalt, pragmatisk og behovsprøvd. Når mennesker er fanget bak frontlinjene slik de er i Sri Lanka akkurat nå, sender vi midlertidige hus inn i krigssonen. Når 1200 kvinner i en flyktningleir i Kongo voldtas på en måned, bygger vi gjerder for å holde de væpnede gruppene ute. Når lokale krigsherrer i Mogadishu kriger om internasjonale nødhjelpsrasjoner, sender vi inn våre egne høyt utdannede norsk-somaliere for å sikre at hjelpen kommer frem til alle. Vår oppgave er å redde mennesker fra matmangel, gi dem beskyttelse og skape mest mulig normalitet i en kaotisk og uforutsigbar hverdag.

Lang erfaring og nye utfordringer

I 63 år har Flyktninghjelpen stått kompromissløst på flyktningenes side. Vi var der da båtflyktningene seilte ut fra Vietnam i sine miserable båter, da folket på Balkan ble utsatt for etnisk rensning, og da sivile ble massakrert i Sierra Leone. De siste tiårene har vi med stigende bekymring sett at moderne kriger og konflikter fører til at uskyldige sivile havner i desperate situasjoner. I 2008 ble 300 skoler ødelagt av ekstremister i Afghanistan, 30 000 kvinner ble voldtatt i Øst-Kongo, og 3000 mennesker ble nylig drept mens de var innesperret i en liten enklave på Sri Lanka. Alt tyder på at resten av 2009 blir verre. Hver dag er vi vitne til at sivile tvinges inn i væpnede konflikter med umenneskelige konsekvenser. Mennesker blir fanget, drept, brukt som skjold eller drevet på flukt som en del av den militære taktikken.

På samme måte som sivile er blitt en del av krigens spill, er også nødhjelpen blitt det. Uavhengigheten vår, som er forutsetningen for å oppnå tillit og troverdighet, utfordres i en ny virkelighet. Regjeringen Stoltenberg skriver i Stortingsmelding nr. 13 (2008-2009) Klima, konflikt og kapital: «Skal humanitære organisasjoner lykkes i sine oppdrag, må de oppfattes som uavhengige. I mange konflikter har dette vist seg vanskelig. De blir tatt til inntekt for den ene part, eller for den politikk som føres i deres respektive hjemland. Dette er særlig tydelig i væpnede konflikter som gjelder religion og etnisitet.» (fra kap. 6.4) Disse dilemmaene kjenner vi på kroppen i vårt arbeid, ikke minst merker vi konsekvensene av krigen mot terror. En hel verden er blitt delt opp i «good guys» og «bad guys». Denne grunnholdningen kan sette humanitære prinsipper om universell humanitær hjelp til alle som trenger det, på store prøver.

Stadig oftere opplever vi å ikke nå frem til flyktninger og internt fordrevne med den hjelpen de trenger. I Gaza er grensene stengt, på Sri Lanka er sivile fanget i en brutal maktkamp mellom regjeringshæren og tamilenes LTTE, i DR Kongo tar opprørsstyrker kontroll over store landområder for å sikre seg tilgang til de enorme naturressursene. Menneskers behov veier ikke tungt nok, livsviktig hjelp blir stoppet ved frontlinjene. I langt større grad enn tidligere befinner sivile seg midt i konfliktområdene, de er på flukt i det samme området som de væpnede styrkene kjemper sine kamper. Dette forsterker menneskers lidelser og utrygghet, behovet for hjelp øker dramatisk, men muligheten for å hjelpe er sterkt redusert. De humanitære aktørenes viktigste oppgave blir derfor å skape seg et humanitært rom mot alle odds.

Flyktninghjelpen må være fleksible i sin tilgang og til enhver tid benytte de mest effektive inngangene inn til dem som trenger

nødhjelp. I situasjoner der mennesker på flukt befinner seg midt i konfliktsonen, vil vi derfor forhandle med alle grupperinger som på ulike vis kontrollerer områdene hvor flyktningene befinner seg. For oss betyr nøytralitet å kunne snakke med alle, uavhengig av om de er definert som «gode» eller «onde». Vi forhandlet med Hizbollah for å sikre tilgang til Sør-Libanon, og vi forhandlet med Islamic Courts Union (ICU) for å få tilgang til svært risikofylte områder i Sør-Somalia. Bare slik kan vi med fasthet si at vi gjør alt som står i vår makt for å nå ut til dem som trenger vår hjelp.

Fleksibilitet og fingerspissfølelse

Det har aldri vært større behov for Flyktninghjelpens arbeid enn det er i dag. I en av verdens aller mest komplekse konflikter – i de sentrale delene av Sør- og Sentral-Somalia – har Flyktninghjelpen de siste årene hjulpet flere hundre tusen mennesker med tak over hodet, mat, skolegang og bedre sanitærforhold. Det er ingen selvfølge at vi kan drive dette arbeidet. Sikkerhetssituasjonen i Somalia, både for sivilbefolkningen og for hjelpeorganisasjonene, er ekstremt vanskelig. Bare noen ytterst få organisasjoner er fremdeles igjen i området, og Flyktninghjelpen er avhengig av stor fleksibilitet og finstemt fingerspissfølelse for overhodet å kunne operere.

Forutsetningen for at vi kan jobbe her, er at vi ikke binder oss til noen part, at vi forstår situasjonen og kan forhandle, og at vi kan nå dem som har størst behov. Og ikke minst krever det at vi har personell som er i stand til å jobbe under disse vilkårene. Vi bygger strategien vår på lokal kompetanse, og rekrutterer blant annet høyt utdannede somaliere som tidligere har levd som flyktninger i Norge. Våre folk i felt er plassert på strategiske steder som gjør det mulig for dem å handle raskt når

situasjonen tillater det. Vi analyserer situasjonen fortløpende og legger stor vekt på å være i forkant av utviklingen. Alt dette har gjort oss til den desidert største aktøren i Sør-Somalia i dag.

Flyktninghjelpen er der

Det høres kanskje selvsagt ut, men det er det ikke. Flyktninghjelpen er til stede. Vi er en norsk, uavhengig organisasjon som gjennomfører alle prosjektene våre selv. Alle midlene som brukes, er kontrollert direkte fra Oslo, og vi er Norges største humanitære organisasjon internasjonalt. Vi står selv ansvarlig for hver eneste aktivitet som finansieres med Flyktninghjelpens midler, ingen penger kanaliseres gjennom andre organisasjoner, verken store internasjonale eller små lokale. Erfaringen har vist oss at dette er en av de aller viktigste forutsetningene for å kunne manøvrere klokt og uavhengig i den krattsbogen som krig og konflikter er. Alle våre ansatte, både norske, lokale og internasjonale, blir drillet i våre sikkerhetsrutiner, i våre etiske retningslinjer og våre forvaltningsrutiner. Vi følger både pengene og de som forvalter dem, helt frem.

En målestokk for fred

Nødhjelp til mennesker på flukt handler om å dekke akutte behov som mennesker har her og nå, men det er også fredsbygging og utvikling. Det er nærliggende å hente beviser for dette i vår egen historie og vårt eget kontinent. Håndtering av flyktningsspørsmålet i Nord-Norge var helt sentralt for at Norge kunne utvikle seg etter at krigen sluttet i 1945. Likeså ute i Europa, at Tysklands store flyktningbefolkning kunne vende tilbake, la grunnlaget for stabilisering av hele kontinentet. Den relative stabiliteten som Balkan opplever i dag, ville heller ikke vært mulig hvis ikke flyktningproblemet hadde blitt tatt alvorlig. Flyktninghjelpen var en av de største humanitære aktørene på Balkan under krigen på 1990-tallet.

Flyktninghjelpen har på mange måter et smalt mandat, men vi opererer midt i konfliktenes kjerne. Løser vi ikke flyktningenes problemer, er det umulig å se for seg en fredelig fremtid. Et veldig tydelig eksempel fra dagens virkelighet er de somaliske flyktningene i Dadaab i Kenya. Dadaab, med sine 260 000 flyktninger, er Kenyas nest største «by» og en gedigen sikkerhetsutfordring i et land som for bare et år siden opplevde en alvorlig intern konflikt. Flyktninger som ikke får hjelp, er med på å destabilisere landet ytterligere. Nødhjelp i flyktningleiren i Dadaab er derfor en

veldig viktig investering for det internasjonale samfunnet.

Krig driver mennesker bort fra hjemmene sine, og det blir ikke fred før de kommer hjem eller finner en annen løsning det er mulig å leve med. Mennesker må vite hvor de skal bo, og hvor og hvordan de skal leve livene sine. Derfor er nødhjelp til flyktninger et arbeid som peker utover seg selv. I første omgang handler det om å overleve, senere er langsiktig matsikkerhet, skolegang og juridisk rådgivning med på å vise veien videre. Uløste problemer knyttet til land og eiendom blir liggende og ulme og kan gi næring til nye konflikter. Den støtten flyktningene får, er en målestokk for hvilke muligheter freden har.

Hva betyr TV-aksjonen i dette bildet?

Det er midt i denne komplekse virkeligheten vi søker om TV-aksjonen. Vi trenger støtte, vi trenger å nå ut med budskapet om sårbare mennesker på flukt, og vi trenger ikke minst økonomiske ressurser som kan sette oss i stand til å operere i det nye landskapet som er en så formidabel utfordring for oss. Midler fra private givere i Norge gir oss langt større fleksibilitet enn midler fra store donorer med sin egen agenda. TV-aksjonen vil gjøre det mulig for oss å reagere når behovet er der, uavhengig av den politiske situasjonen. Vi vil komme mye raskere i gang når en konflikt oppstår, og slipper å forholde oss til den tregheten som alltid finnes hos store donorer. Tidsaspektet er helt avgjørende, både for hvert enkelt menneske på flukt, og for muligheten til å være i forkant når politiske situasjoner tilspisser seg.

Arv og dugnad

Flyktninghjelpen forvalter arven etter Fridtjof Nansen. Organisasjonen ble stiftet etter andre verdenskrig for å videreføre det arbeidet Nansen gjorde for flyktninger, og i 63 år har vi vært til stede for mennesker på flukt over hele verden. Vi er nordmenns forlengede arm ut i en virkelighet som skremmer og engasjerer. Mennesker i Norge vil gjerne hjelpe, og gjennom TV-aksjonen kan vi fortelle at Flyktninghjelpen gjør nettopp det. Kaoset som kommer inn gjennom TV-skjermen, er Flyktninghjelpens hverdag. Vi er der, vi lindrer nød og vi skaper håp.

Med pengene fra TV-aksjonen kan vi over fem år hjelpe mer enn én million mennesker som er på flukt eller fanget i en brutal krigssituasjon. Vår prioritet er alltid de mest sårbare – barna, kvinnene, de eldre. Det er vår jobb å dempe håpløsheten og dekke grunnleggende behov. Vi vil gjøre det mulig å leve videre for dem som er på flukt.

KAPITTEL 2

Dette er Flyktninghjelpen

Flyktninghjelpen finnes fordi mennesker må flykte. I 1946 var det Europa som lå i ruiner, og millioner av europeere var tvunget til å forlate det som hadde vært den trygge hverdagen.

Flyktninghjelpen, som da het Europahjelpen, ble opprettet for å samle inn penger og mat – spesielt til barnerike familier, tuberkuløse, hjemløse og funksjonshemmede flyktninger fra 2. verdenskrig. «Hjelp til det sultende Europa» var slagordet den gangen.

I 2009 jobber Flyktninghjelpen i 20 land over hele verden. Siden starten for over 60 år siden har vi konsentrert oss om mennesker på flukt, som den eneste norske organisasjonen med denne spisskompetansen. Internasjonalt er vi anerkjent som en av de aller viktigste aktørene på flyktningfeltet. En av våre hovedoppgaver er også å bidra til at FN driver et effektivt flyktningarbeid, blant annet gjennom vår beredskapsstyrke. Vi samarbeider tett med Verdens matvareprogram (WFP), FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og andre multilaterale og regionale organisasjoner.

En eneste forpliktelse: mennesker på flukt

Vårt mandat er å hjelpe mennesker på flukt. Vi spør ikke hvem de er, hvem de støtter, hva de tror på, eller hva som står i passet deres. Hvis de er på flukt fra krig og konflikt, er det vår jobb å gjøre situasjonen deres litt lettere. Vi arbeider i hovedsak på tre forskjellige måter:

- 1 Vi bistår flyktningene med nødhjelp der de er (programarbeidet).
- 2 Vi er klare til å rykke ut til en krise på 72 timers varsel (beredskapsstyrken).
- 3 Vi kjemper for flyktningenes sak og fremmer deres rettigheter i programlandene og i internasjonale fora.

Programarbeidet vil bli hovedtema i en eventuell TV-aksjon, og det presenterer vi på de neste sidene.

Beredskapsstyrken

Beredskapsstyrken vår er en av verdens største. 850 profesjonelle kvinner og menn er klare til å reise hvor som helst i verden innen 72 timer, og i gjennomsnitt er 120 mennesker til enhver tid ute på oppdrag for ulike FN-organisasjoner som arbeider med nødhjelp og beskyttelse av flyktninger og internt fordrevne. Vi sender også personell til internasjonale observasjons- og overvåkingsstyrker. Alle som står på listen vår, må hvert år bekrefte at de er villige og motiverte til å reise ut, og vi følger opp hver enkelt individuelt.

Beredskapsstyrkene er med på å styrke samarbeidet mellom Flyktninghjelpen og FN, og hver enkelt utsendt bidrar med viktig informasjon inn til Flyktninghjelpen om hvilken situasjon flyktningene er i, og hvordan utfordringene best kan håndteres.

Påvirkningsarbeid

Det politiske påvirkningsarbeidet handler om å fremme og beskytte rettighetene til mennesker på flukt i og utenfor eget land. Disse rettighetene er internasjonalt akseptert og nedfelt i internasjonal humanitær rett (Genève-konvensjonene), Flyktningkonvensjonen av 1951, Menneskerettighetserklæringen av 1948, menneskerettighetskonvensjonene og FNs retningslinjer for internt fordrevne.

Flyktninghjelpen er en uavhengig og uredd talsmann både nasjonalt og inter-

nasjonalt, i landene der vi jobber, i ulike internasjonale fora og overfor norske myndigheter, interessegrupper og opinionen.

Ingen kjenner flyktningenes situasjon bedre

Debatter om flyktninger og asylsøkere er ofte betente og preget av sterke følelser. En av våre viktigste oppgaver er å løfte frem fakta om flyktnings situasjon – hvor mange er de, hvor kommer de fra, hvor drar de hen, hva flykter de fra, hvordan utvikler situasjonen seg?

Hvert år legger Flyktninghjelpen frem Flyktningregnskapet, der vi både presenterer tallene og drøfter ulike sider ved det store bildet. Flyktningregnskapet er det store, norske referanseverket på flyktningområdet.

Flyktningsregnskapet inkluderer både flyktninger som har krysset en landegrense, og mennesker på flukt i eget land (internt fordrevne). For den siste gruppen henter vi tall og fakta fra vår egen Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) som drives av vårt kontor i Genève på oppdrag fra FN. Denne databasen er en viktig informasjonskilde for FN, regjeringer, media, universiteter og andre over hele verden (www.internal-displacement.org/).

Dette gjør vi i Norge

Flyktninghjelpen holder nøkkelpersoner og sentrale miljøer i Norge oppdatert om flyktningenes situasjon. Ansatte på mottak, lokale og sentrale myndigheter, høyskoler og universiteter er de viktigste målgruppene for våre informasjonsaktiviteter.

Vi har også et informasjonsprosjekt om tilbakevending, rettet mot flyktninger, asylsøkere og flyktningkonsulenter i Norge.

Vi lærer – og lærer bort

Flyktninghjelpen er en ekspertorganisasjon, og det ligger i vår natur å alltid prøve å utforme nye løsninger og enda bedre tjenester. Våre erfaringer er vår aller største ressurs, og vi jobber systematisk for å samle og institusjonalisere det vi hver dag lærer i felt.

En god kobling mellom mikro- og makro-nivå gjør det mulig for oss å utdanne og utvikle kompetent personell både hjemme og ute. På den måten gjør vi programmene og prosjektene enda mer relevante og nyttige for målgruppene våre.

I Flyktninghjelpen ser vi etter to viktige egenskaper når vi rekrutterer personell: Hver enkelt må være ekspert på sitt område, og i tillegg være i stand til å tilegne seg organisasjonens overordnede mål og bidra til å utvikle programmene som helhet. Vi legger stor vekt på å utvikle modelltiltak innenfor våre hovedarbeidsområder, inkludert et system for evaluering og institusjonalisering. En viktig del av helheten er gode administrative verktøy, som rutiner og prosedyrer, maler og standarder for ulike operasjoner. Samtidig investerer vi mye i å bygge kapasitet hos lokalt ansatte, som igjen sikrer tilgang til vanskelige områder og ikke minst livsviktig kunnskap om lokale forhold.

Aktivitetene er rettighetsbasert, de tar utgangspunkt i hvilke forpliktelser det inter-

nasjonale samfunnet har overfor mennesker på flukt. Målet er alltid å finne varige og bærekraftige løsninger for målgruppen. Derfor kombinerer vi alltid de humanitære prosjektene med et talsmannsarbeid rettet inn mot å finne løsninger som vil vare også når vi ikke lenger er i et område.

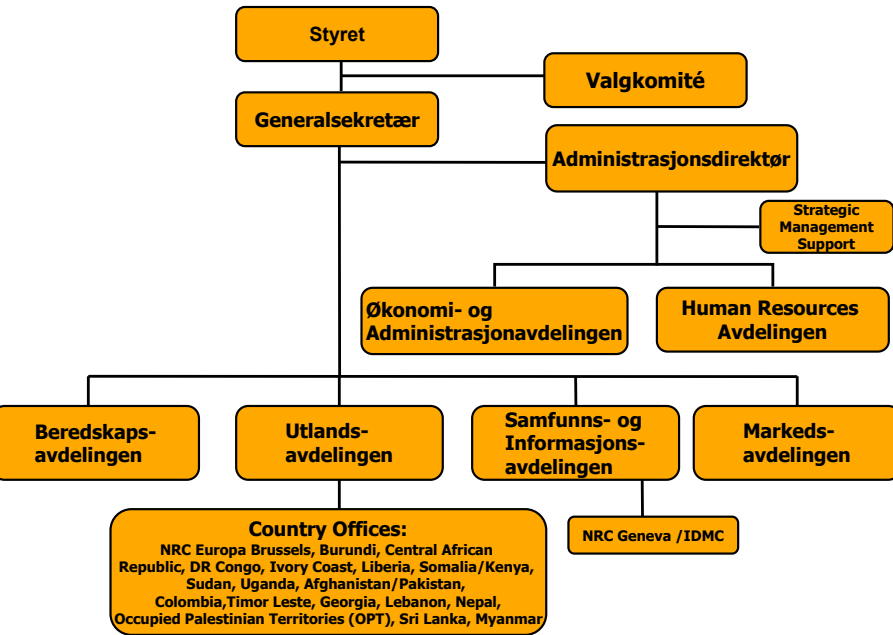
En uavhengig stiftelse

Flyktninghjelpen er organisert som en uavhengig stiftelse med hovedkontor i Oslo. Generalsekretær Elisabeth Rasmusson leder det daglige arbeidet, og styret er øverste myndighet. Se organisasjonskart under.

Flyktninghjelpen har i alt ca. 2600 ansatte, og 90 prosent av disse er lokale medarbeidere i prosjektene. Vi samarbeider med grupper og organisasjoner blant flyktningene, men ellers står våre ansatte for alt det operative arbeidet i våre programmer.

Økonomi

I 2008 omsatte Flyktninghjelpen for 769 millioner kroner. Ingen andre norske organisasjoner bruker mer penger på internasjonalt hjelpearbeid enn Flyktninghjelpen. Den største bidragsyteren til vårt arbeid er Utenriksdepartementet, i tillegg får vi store bidrag fra FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR), European Commission Humanitarian Aid (ECHO), Swedish International Development Agency (SIDA), det britiske Department for International Development (DFID) og Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC).

KAPITTEL 3:

Dette skal pengene gå til

Dersom Flyktninghjelpen får TV-aksjonen, skal vi bruke pengene til å dekke de aller mest grunnleggende behovene til mennesker på flukt fra krig og konflikt.

Flyktninghjelpen har valgt å konsentrere innsatsen om fem kjerneaktiviteter:

- 1 Vi driver flyktningleirer.
- 2 Vi gir barn og unge skolegang.
- 3 Vi distribuerer mat og nødvendig utstyr.
- 4 Vi sørger for husly.
- 5 Vi gir juridisk informasjon, råd og veiledning.

1 VI DRIVER FLYKTINGLEIRER

En flyktningleir er ofte det første trygge stedet en flyktning kommer til. Leiren kan være på størrelse med en middels norsk by, og i utgangspunktet har den ingen ledelse, ingen infrastruktur og ingen som sørger for å koordinere tjenester. Dersom det skal være mulig for mennesker å bo så tett sammen over lang tid, må disse funksjonene på plass. Leirdrift er en av Flyktninghjelpens kjerneoppgaver.

Flyktninghjelpen driver leirer i fem land og er verdens mest erfarne aktør på dette området. Vi gir opplæring både til FN og andre organisasjoner og blir i stor grad brukt som rådgivere.

Ulike faser – ulike behov

Hvor lenge en flyktningleir eksisterer, varierer veldig, og det gjør også behovene til de som bor der. I en oppstartfase, like etter at katastrofen har rammet, har Flyktninghjelpen et stort kartleggingsarbeid å gjøre. Vi må registrere flyktningene og finne ut hvilke grupper som har hvilke behov. Deretter handler arbeidet mye om å koordinere og sikre godt samarbeid til beste for flyktningene.

Det er ofte mange aktører involvert i hverdagen i en flyktningleir. Mange organisasjoner har sine prosjekter og tiltak som på ulike måter skal bidra til et litt lettere liv. Når Flyktninghjelpen driver en leir, er det vår oppgave å koordinere alle de ulike tjenesteyterne. Vi sørger for at prosjekter ikke overlapper hverandre unødig, og at ikke grunnleggende behov får stå udekket. Til sammen skal alle aktørene sørge for at flyktningene har akseptable levevilkår i samsvar med internasjonale mintestandarder (for eksempel the Sphere Project Minimum Standards in Disaster Response).

For og med flyktningene selv

En viktig del av leirdriftsansvaret er å etablere leirkomiteer og andre mekanismer som sikrer at flyktningene selv deltar i å utforme sin egen hverdag. Med unntak av de aller mest akutte fasene da dette er umulig å få til i praksis, har vi alltid et nedenfra-og-opp-perspektiv på arbeidet vårt. Samarbeid med flyktningene selv er viktig for å få leirene til å fungere, og det handler også om å redusere avhengighet, utvikle selvtilit, styrke ferdigheter og bidra til å opprettholde visjonen om en fremtid etter flukten.

Flyktninghjelpen er talerør for mennesker på flukt, og det er vår forpliktelse å alltid sørge for at de mest sårbare gruppene, som barn, kvinner og eldre, får dekket sine behov først. Vi taler også flyktningenes sak overfor lokale myndigheter, sikkerhetsstyrker og andre humanitære aktører. I tillegg jobber vi for å sikre et best mulig forhold til lokalbefolkningen.

Målet er å avslutte

Flyktningleirer er ikke varige løsninger, og skal heller ikke være det. Leirdrift handler derfor veldig mye om å planlegge for at leiren skal bli overflødig, og for at mennesker skal kunne vende hjem, integreres i lokal-samfunnet der leiren er lokalisert, eller reise til et tredje sted der de kan bo trygt. Så tidlig som mulig etter at en leir er etablert, utarbeider vi en strategi for å legge ned leiren.

2 VI GIR BARN OG UNGE SKOLEGANG

Barn og unge på flukt trenger skolegang like mye som de trenger mat og medisiner. Å gå på skole er å få tilbake litt av hverdagen du har mistet, det er å få mulighet til å se for seg en fremtid, og det er et sted å føle seg trygg akkurat nå. Derfor jobber Flyktninghjelpen for å kunne tilby grunnutdanning så raskt som mulig etter at en krisesituasjon har oppstått.

Skole er hverdag

Det er helt avgjørende for barn og unges mentale helse at de får tilbake opplevelsen av normalitet. For de fleste ble skolegangen brått og brutalt avbrutt, og en viktig brikke faller på plass når de igjen kan sette seg ned sammen med andre for å lære noe.

Flyktninghjelpen etablerer midlertidige skoleordninger både i flyktningleirer og i an-

dre områder der mange mennesker på flukt er samlet. Hvis flyktninggruppen snakker samme språk som lokalbefolkningen, prioriterer vi å få barna inn i lokale skoler. Ofte er kapasiteten sprengt, men fleksibiliteten er stor. Mange skoler opererer med flere skift i løpet av dagen, og i noen tilfeller er det aktuelt å bygge på med flere klasserom.

Hvis flyktningene derimot ikke deler språk og pensum med lokalbefolkningen, er alternativet å etablere skoler i leirene, eller ved siden av lokale skoler.

Skole er fremtid

Vi tilbyr intensivprogrammer der barna og ungdommene kan ta igjen det tapte. Målet er å få dem tilbake på sporet slik at det blir lettere å ta opp igjen skolegangen når livet faller tilbake på plass. Veldig mye handler om å forberede dem på det som venter, og for mange er det viktig å lære seg et yrke slik at de kan bidra til å bygge opp igjen samfunnet de forlot. Opplæring til snekker, baker, mekaniker, skredder, bonde eller fisker er derfor en naturlig del av skoleopplegget.

Verdien av skole er selvsagt ikke noen nyhet Flyktninghjelpen bringer inn i en flyktningssituasjon. Veldig ofte setter mennesker på flukt inn store ressurser på eget initiativ for å tilby barna skolegang. Selv i katastrofer er det mange som prioriterer dette veldig høyt. Derfor er det også veldig viktig for oss å samarbeide tett med foreldre og grupperinger blant flyktningene, slik at skoleopplegget er godt tilpasset, og slik at alle har eierskap til en skole som representerer deres fremtid.

I alle våre skoleprogrammer sørger vi for både rekruttering og opplæring av lærere. Så langt som mulig skal lærerne komme fra flyktninggruppen selv.

Skole er trygghet

Skolen er barnas og ungdommenes arena – der skal de føle seg trygge, uansett hvem de er. Vi jobber målrettet for at også barn fra minoritetsgrupper, barn som har vært tilknyttet væpnede grupper, unge mødre, barn som forsørger søsknene sine, og barn med spesielle læringsutfordringer skal kunne gå på skole.

Skoleområdet skal skilles tydelig ut fra omgivelsene, gjerne med et gjerde. Aller helst skal skolen ligge sentralt, slik at alle barn har lik mulighet til å komme seg dit, også de som har en funksjonshemning. Det er viktig at skolen har sin egen vannforsyning, egen søppeltømming, mulighet for håndvask og separate toaletter for gutter, jenter og lærere. Dårlige sanitærløs-

ninger kan holde barn, og særlig jenter, borte fra skolen.

I skoleopplegget inngår også opplæring i grunnleggende hygiene, menneskerettigheter, hiv og aids, landminer, toleranse og konflikthåndtering.

Flyktninghjelpen har jobbet systematisk og tålmodig med å få aksept for at utdanning er et viktig element i nødhjelpsarbeidet. I mange flyktningssituasjoner er skolen i seg selv en beskyttelse for barna mot å bli rekruttert som barnesoldater, og et sted der de slipper å oppleve kjønnsbasert vold og andre former for utnyttning. Å holde oversikt over barnas oppmøte på skolen er en måte å overvåke hva som skjer i livet deres, og ha mulighet til å gripe inn raskt hvis noe oppstår. Men det er også viktig å huske at skolen selv kan være et angrepsmål for væpnede grupper, slik kan de effektivt destabilisere et samfunn. Derfor jobber Flyktninghjelpen hardt for å gjøre skolene så trygge som mulig.

Som et siste element er også skolegang en viktig stabiliserende faktor som gjør det enklere for flyktningene å reise tilbake den dagen det blir mulig. Slik underbygger utdanning hele flyktningarbeidets overordnede formål – å sikre en så rask avslutning på konflikten som mulig.

3 VI DISTRIBUERER MAT OG NØDVENDIG UTSTYR

Krig og konflikt knuser menneskers mulighet til å skaffe seg mat. Jordbrukere må avbryte matproduksjonen, færre får arbeid, og matvarelagre plyndres eller ødelegges. En av Flyktninghjelpens hovedoppgaver er derfor å oppfylle menneskers grunnleggende rett til mat.

Mange mennesker på flukt er allerede underernært når de kommer til en flyktningleir. De har ofte levd med lite mat i en lengre periode før flukten, og de hadde ingen mulighet til å ta med seg mat da de flyktet.

De mest sårbare først

For noen mennesker er mangel på mat ekstra kritisk. De aller mest sårbare er barn under fem år, gravide, ammende mødre og alvorlig syke. Aleneforeldre, barn med forsørgeransvar, funksjonshemmede og eldre kvinner har spesielt store problemer med å skaffe mat. Når Flyktninghjelpen starter et prosjekt, kartlegger vi alltid hvem som tilhører disse gruppene, og møter behovene deres først.

Matdistribusjon i ulike faser

- I en akutt krise handler matdistribusjon om overlevelse. I slike situasjoner må vi først og fremst handle raskt og få maten ut til dem som trenger det.
- I langvarige kriser kan situasjonen etter hvert stabilisere seg noe, og det kan bli mulig for mennesker å skaffe seg mat på andre måter enn gjennom distribusjon. Flyktninghjelpen driver også levebrødsprosjekter, for eksempel innenfor jordbruk, håndverk og inntektsbringende aktiviteter. Målet vårt er at mennesker skal bli selvhjulpne så snart forholdene tillater det.
- Når krisen er over, skal mennesker vende hjem igjen, men fremdeles kan det være behov for matvarehjelp. Flyktninghjelpen distribuerer pakker med nødvendig utstyr for å starte på nytt, og driver prosjekter med sikte på å sikre stabil tilgang til mat over tid.
- I alle disse fasene er matutdeling på skolene et tiltak som sikrer at elevene faktisk deltar i undervisningen, og at de er bedre i stand til å lære.

Så langt det er mulig, bruker vi lokale varer og materialer og lokal arbeidskraft når vi kjøper og deler ut mat. Forutsetningen er imidlertid at det ikke griper negativt inn i det lokale markedet.

Nødvendig utstyr

I tillegg til mat distribuerer vi også utstyr som presenninger mot regnet, vannbeholdere, pledd, matter/madrasser, klær, kokekar, såpe, varmeovner og parafin.

4 VI SØRGER FOR HUSLY

Det overordnede målet for arbeidet med husly er å redusere menneskers sårbarhet. Tak over hodet gir beskyttelse mot vær og vind, det gir mulighet til et privatliv og til å leve livet med verdighet. Derfor setter Flyktninghjelpen store ressurser inn på å bygge, oppgradere og vedlikeholde husly for mennesker på flukt.

Ulike løsninger

Hvilke innkvarteringsmuligheter som velges i hver enkelt situasjon, kommer helt an på de lokale forholdene. Kanskje er det mest hensiktsmessig å reparere eksisterende bygninger, leie tomme bygningsmasser, eller

gjøre avtaler med vertsfamilier som kan ha flyktninger boende hos seg. Ofte vil flyktninggruppene selv ha satt opp enkle husløsninger før en humanitær organisasjon kommer til et kriseområde, og da kan arbeidet vårt bli å forsterke og sikre de løsningene som er valgt, i stedet for å bygge nytt.

Hva som er mulig å få til i hver enkelt situasjon, handler om hva mennesker kan bygge, hvilke materialer som er tilgjengelige, hvor lenge bosettingen er forventet å vare, og hvilke typer av bygninger lokalbefolkningen bor i.

5 VI GIR JURIDISK INFORMASJON, RÅD OG VEILEDNING

De fleste som er på flukt, ønsker å flytte hjem igjen, men det reiser mange spørsmål. Er det trygt? Har noen overtatt huset? Vil jeg få igjen jobben, skoleplassen, statsborgerskapet og borgerrettighetene? Korrekt informasjon er ofte vanskelig å få tak i, men Flyktninghjelpen bidrar med å få så mange fakta som mulig på bordet.

Det finnes i hovedsak tre varige løsninger for mennesker på flukt. De kan vende hjem frivillig, de kan bosette seg permanent der de har bodd midlertidig, eller de kan starte på nytt et tredje land eller sted. Uansett har de stort behov for råd og veiledning når livet tar en ny vending.

Gode, langsiktige løsninger

Mennesker på flukt opplever ofte overgrep, diskriminering eller passivitet fra myndighetene. De har ikke tilgang til den beskyttelsen som administrative enheter eller rettssystemet vanligvis representerer. Flyktninghjelpens jurister og rådgivere skal først og fremst hjelpe mennesker til å finne gode, langsiktige løsninger, og til å få oppfylt sine rettigheter.

Vi skal skaffe nok informasjon slik at mennesker selv kan velge om det er best å reise hjem eller bli, og vi skal hjelpe til med å forsere juridiske hindre. Hovedvekten av arbeidet er rettet mot at de som vender hjem, skal få igjen bolig, annen eiendom og bruksrettigheter. Ofte er disse okkupert eller tatt i bruk av andre.

Vi hjelper også til med å få bekreftet statsborgerskap eller få utstedt identitetspapirer. Mange trenger også andre dokumenter som gjør det mulig å reise tilbake,

gjenoppta eller starte utdanning eller arbeid, få tilgang til helsetjenester eller opparbeidet pensjon.

Vår metode

Veiledning og informasjon kan bli gitt på flere måter. Gruppesamlinger, drama og film i kombinasjon med individuell veiledning kan til sammen gi mennesker et godt grunnlag for å ta en avgjørelse om fremtiden. I disse samlingene samler vi også vi inn viktig informasjon som hjelper oss til å gi de beste rådene.

Juridisk bistand gir vi på to nivåer – enten i form av enkle råd som skal gi grunnlag for å løse saken på egen hånd, eller som mer omfattende bistand. Flyktninghjelpen kan følge saker hele veien gjennom et rettssystem, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Etter flukten

Flyktninghjelpens rådgivningsarbeid er aller mest aktuelt etter at konflikten er løst, og når samfunnet skal bygges opp igjen. Ofte krever det at vi er til stede i et land over lang tid, helt til lovlige myndigheter igjen er på plass.

Eksempler på løsninger for husly i ulike situasjoner

Pakistan: Etter jordskjelvet distribuerte vi telt, tepper, ovner og kokekar. Et par måneder senere fikk folk opplæring slik at de kunne flytte teltene til hjemstedene sine og bo der mens gjenoppbyggingen pågikk.

Georgia: En skole og en leilighetsblokk ble reparert slik at fordrevne familier kunne bo der.

Uganda: De fleste familiene bygde og tekket sine egne hus. De som reiste hjem i regntiden, fikk plastpresenninger for beskyttelse. Det samme fikk de som ikke fikk bygd hus fordi gresset var for lavt til å kunne kuttes og brukes som byggemateriale, eller hvis en brann hadde ødelagt det de hadde. Mennesker med spesielle behov fikk hjelp til å bygge.

Burundi: Her ble det bygget husly etter samme design som hos lokalbefolkningen.

KAPITTEL 4

Hvor vil pengene bli brukt?

Flyktninghjelpen arbeider i akutte nødhjelpssituasjoner, og det er umulig for oss å forutsi 100 prosent hvor disse vil oppstå i den femårsperioden TV-aksjonsmidlene skal brukes. Men noen land vet vi helt sikkert at vi fremdeles kommer til å arbeide i.

Denne TV-aksjonen kommer til å handle om komplekse kriser, de som har røtter i langvarige konflikter, og som etter all sannsynlighet ikke vil bli løst på lenge ennå. Det kan virke håpløst for oss, men håpløsheten er aller størst for de menneskene som lever midt oppi den. Derfor vil vi fortsette å finne løsninger som kan gjøre det mulig å hjelpe.

Pengene fra TV-aksjonen vil være svært viktige for Flyktninghjelpens fleksibilitet. Vi ønsker – i enda større grad enn i dag – å være uavhengig av store donorer og selv kunne bestemme når det er riktig for oss å starte eller fortsette arbeid i et konfliktområde.

På de neste sidene presenterer vi de landene som vi per i dag er sikre på at vi vil bruke TV-aksjonsmidler i. I tillegg vil vi altså sette av en andel av midlene til situasjoner som ennå ikke har oppstått, og til land der vi vurderer å starte arbeid.

Afghanistan

STORT PRESS OG STOR USIKKERHET

Siden 2002 har fem millioner flyktninger kommet tilbake til Afghanistan, og flere hundre tusen er ventet i 2009. Aldri før har verden sett en større returoperasjon, og presset på enkelte områder inne i Afghanistan er enormt.

Afghanistans evne til å ta imot flyktningene er på bristepunktet, og det er stort behov for å utvikle infrastruktur og reguleringsmekanismer. På grunn av en vanskelig sikkerhetssituasjon, mangel på grunnleggende tjenester og muligheter til å skaffe seg et levebrød, reiser et stort antall av flyktningene ikke tilbake dit de kom fra. I stedet drar de til byene. Det gjør det veldig vanskelig å nå dem med hjelp, og mange blir også flyktninger i eget land. I Nangarhar-provinsen som grenser til Pakistan, ser vi stadig flere spontane bosettinger og uregistrerte leirer. Tilgangen til grunnleggende assistanse som helsetjenester og utdanning er svært begrenset.

Farlig å hjelpe

Det er veldig vanskelig å drive hjelpearbeid i Afghanistan. I 2007 ble 88 hjelpearbeidere kidnappet og 15 drept, og i 2008 ble antallet drepte hjelpearbeidere fordoblet. Sikkerhetssituasjonen er en enorm utfordring for humanitære aktører i Afghanistan, og organisasjonene har problemer både med å få tilgang til områder, og med å gjennomføre programmene. Store deler av landet er i en svært kompleks krise- og konfliktsituasjon. De sørlige områdene er spesielt utsatt, og her er det nesten umulig å komme inn for de humanitære organisasjonene. Sikkerhetssituasjonen gjør at FN kun har tilgang til omlag halve landet.

Siden 2005 har situasjonen forverret seg betraktelig på grunn av opptrappingen av konflikten mellom opprørstyrker og regjeringsstyrkene og de internasjonale styrkene. Alt tyder på at sikkerhetssituasjonen blir enda vanskeligere i årene som kommer.

Den vanskelige sikkerhetssituasjonen har aller størst konsekvenser for de vi er der for å hjelpe – flyktningene og de internt fordrevne. Væpnet konflikt fører til store sivile tap, og i 2008 steg antallet drepte sivile som følge av konflikten med 40 prosent sammenliknet med året før. Konflikten fører også

til at folk drives på flukt. Når nødhjelpsomorganisasjonene ikke slipper til, blir folk etterlatt i en desperat situasjon uten noen form for hjelp. Mennesker på flukt mangler nettverk og beskyttelse, og de er derfor spesielt utsatte, for eksempel er fordrevne kvinner ekstra sårbare for kjønnsbasert vold.

Mangel på tilgang gjør også at man ikke har oversikt over hvem de fordrevne er, hvor mange de er, og hvor mange kvinner, barn og menn som er på flukt. Dette gjør det også vanskelig å tilpasse hjelpen.

Slik klarer vi likevel å gjøre jobben vår

For Flyktningshjelpen har den vanskelige sikkerhetssituasjonen gjort at vi må være svært fleksible når vi gir vår assistanse. Vi arbeider i tett samarbeid med de lokale landsbyrådene, og gjennom landsbylederne får vi god tilgang på informasjon om utfordringer og hvem som har størst behov for vår hjelp. Å bygge gode allianser i landsbyene og å vise at vi leverer når vi har sagt at vi skal gjøre det, er også viktig for vår sikkerhet.

Dette gjør vi i Afghanistan

Det er 1,7 millioner afghanske flyktninger i Pakistan og om lag 900 000 i Iran, og det er disse to landene flest flyktninger returnerer fra. Flyktningene som flytter hjem til Afghanistan, får ofte lite hjelp, og mangel på land og husly er blant hovedutfordringene. Flyktningshjelpen fokuserer mye av sin assistanse til nettopp grenseregionene i øst og vest der folk returnerer, vi er der det er behov for oss.

Flyktningshjelpen er en av de største aktørene innen juridisk assistanse i Afghanistan. Siden 2003 har vi hjulpet 1,5 millioner mennesker og deres familier med informasjon og rettshjelp, ofte knyttet til å få tilbake hus og land som er blitt konfiskert den tiden de har vært flyktninger. For å støtte opp om rettsystemet kurser vi også advokater, dom-

Flyktningshjelpen i Afghanistan:

Etablert: 2003

Landkontor: Kabul

Regionkontor: Kabul, Herat, Bamyán, Jalalabad, Maymana, Sari Pul, Mazar-i-Sharif, Pul-i-Khumri, Kunduz

Internasjonalt ansatte: 21

Nasjonalt ansatte: 380

mere og elderråd i eiendomsrett. Vi har hjulpet mer enn 7000 familier som ikke har husly, med å bygge hus. Alle husene er bygget i tråd med lokal byggeskikk.

Konflikten har bidratt til å svekke utdanningssystemet i Afghanistan, og i den senere tiden har en rekke skoler blitt stengt som en del av en ideologisk agenda som forsøker å frata barn, og spesielt jenter, deres rett til utdanning. Flyktningshjelpen har bidratt til å styrke utdanningssystemet i Afghanistan ved å kurse mer enn 5000 lærere i undervisningsmetodikk, konfliktløsning og fredsundervisning. I 2009 utvider vi vår assistanse ved å starte spesifikke utdanningsprogrammer for ungdom som ikke har fått den skolegangen de har krav på.

Afghanistans tøffe klima med harde vintre og tørke, samt den intensiverte konflikten, bidrar stadig til nye behov for assistanse og flere mennesker på flukt. Derfor styrker Flyktningshjelpen sin kapasitet til raskt å kunne respondere på kriser som dukker opp. Hjelpen kan være alt fra telt for husløse, tepper og kull for varme og matlaging. Vinteren 2009 ga Flyktningshjelpen slik nødhjelp til mer enn 8000 familier i Kabul, Nangarhar og Herat.

Planer for arbeidet fremover

Det overordnede målet for Flyktningshjelpens arbeid i Afghanistan er å skape varige løsninger for mennesker på flukt. Vi skal fortsette å sette inn tiltak på en rekke områder:

- dekke basisbehov for returnerte flyktninger og internt fordrevne
- sikre skolegang ved å sørge for materiell, undervisningspersonell, tilgang på utdanning, informasjon og talsmannsarbeid
- gi juridisk hjelp og rådgivning som skal sikre tilgang på jord og rettigheter
- forbedre responskapasiteten slik at vi bedre kan dekke grunnleggende behov når nye kriser oppstår

Pakistan

ET LAND PÅ BRISTEPUNKTET OG HJEM FOR MILLIONER AV FORDREVNE

Langt de fleste flyktningene som nå vender hjem til Afghanistan, har vært flyktninger i Pakistan. I tillegg har den skjøre situasjonen internt i Pakistan har de siste månedene skapt flere hundre tusen nye fordrevne blant pakistannerne selv.

Siden Sovjetunionens invasjon har Pakistan gitt opphold til millioner av afghanske flyktninger. De fleste reiste like over grensen og slo seg ned i leirer og privat innkvartering i området rundt Peshawar.

Etter Talibans fall har millioner vendt hjem, men fortsatt er det ca. 2,5 millioner afghanske flyktninger i Pakistan. Flesteparten av disse er blant dem som flyktet først, og de kjennetegnes ved at de var og er landløse i hjemlandet. De er også fra deler av Afghanistan hvor det fortsatt ikke er mulig å vende hjem på grunn av kamp-handlinger.

Flyktningenes skjebne i Pakistan har vært usikker – Pakistan har i flere runder stengt leirer og i praksis tvunget folk til å vende hjem. I skrivende stund gjelder en ny unntaksbestemmelse frem til 2012, slik at de inntil videre kan bli.

Situasjonen i Pakistan og i regionen for øvrig har vært preget av politisk uro og destabiliserende virksomhet av grupper som er tilknyttet eller assosieres med Taliban og Al Quaida. Det er nå et drøyt år siden militærdiktatoren Musharraf gikk av – den nye valgte, politiske ledelsen har ikke klart å skape den stabiliteten man hadde håpet på. Tvert imot har situasjonen i Pakistan gått fra vondt til verre. Ekstreme grupper har innført sharia nordøst i landet, stadige angrep mot sivile og det internasjonale samfunnet gir inntrykk av et land som er på vei mot stupet.

Amerikanske styrker gjennomfører jevnlig angrep inn på pakistansk territorium fra Afghanistan med sikte på å eliminere Taliban og andre som opererer over grensen.

Disse angrepene, kombinert med Pakistans militære offensiv i samme område, har skapt nye strømmer av fordrevne i området rundt Peshawar – denne gangen pakistanske borgere. Man anslår at ca. 600 000 mennesker er drevet på flukt bare de siste seks månedene. En del av disse slår seg ned i de nå forlatte leirene hvor afghanske flyktninger i sin tid holdt til.

Vanskelig å hjelpe

Situasjonen gjør det vanskelig for Flyktningshjelpen å bistå fordi mange av områdene er utilgjengelige for humanitære organisasjoner – enten fordi det er for farlig, eller fordi man nektes å arbeide der.

Vi bistår likevel allerede med juridisk rådgivning, blant annet for å fremskaffe identitetsbevis som har gått tapt under bombing eller på flukt. Med slike papirer kan de fordrevne benytte seg av de rettighetene de har som innbyggere av landet.

I nær fremtid vil det bli gjort grundigere undersøkelser for å se om vi kan utvide arbeidet til flere sektorer og geografiske områder.

Dette har vi gjort i Pakistan

Flyktningshjelpen har i denne omgang arbeidet i Pakistan siden 2001 – den gang med utdanning i leirene for flyktninger fra Afghanistan. Dette arbeidet ble senere utvidet til å omfatte juridisk rådgivning.

I forbindelse med det kraftige jordskjelvet høsten 2005 økte arbeidet kraftig og omfattet på et tidspunkt nærmere 40 000 mennesker.

Den ordinære virksomheten i Pakistan i dag er rettet inn mot juridisk rådgivning for afghanske flyktninger som ønsker å vende hjem – og sakene deres følges opp gjennom vårt program i Afghanistan – slik jobber vi over grenser.

Planer for arbeidet fremover

Dersom vi lykkes i å kartlegge behov og videreutvikle et program som responderer på situasjonen for de internt fordrevne i Pakistan, er hovedprioriteringene som følger:

- utdanning til unge
- juridisk rådgivning
- gjenoppbygging for dem som vender tilbake til sine hjemsteder
- distribusjon av mat og nødvendig utstyr dersom det er behov

Flyktningshjelpen i Pakistan

Etablert: 2001

Landkontor: Peshawar

Internasjonalt ansatte: 2

Nasjonalt ansatte: 40

Den demokratiske republikken Kongo

UTRYGT OG VANSKELIG TILGJENGELIG

Siden midten av 90-tallet har millioner av kongolesere flyktet fra sine hjem for unngå den væpnede konflikten mellom den kongolesiske hæren og ulike opprørsgrupper. Sivilbefolkningen utsettes kontinuerlig for gove overgrep som seksualisert vold, kidnapping, tortur og drap uten at det er tegn til at de stridende partene vil komme til en snarlig og varig løsning.

Situasjonen i den østlige delen av DR Kongo er prekær. Til tross for at både FN og en lang rekke internasjonale hjelpeorganisasjoner som Flyktninghjelpen er til stede, dekkes ikke de enorme humanitære behovene som har oppstått i kjølevannet av konflikten. Kvinner, barn og eldre får ikke den hjelpen de trenger, og forblir veldig sårbare. FN anslår at det i dag er totalt 1,4 millioner internt fordrevne i DR Kongo. Flertallet av disse menneskene er kvinner og barn som i årevis har vært på flukt, noe som gjør dem svært utsatt for vold og brutale overgrep av soldater fra den kongolesiske hæren og ulike opprørsgrupper. Ved å flykte håper de på bedre beskyttelse og hjelp til å få mat, vann, husly og ikke minst tilgang til helsetjenester og skolegang.

Mye av konflikten i det østlige DR Kongo stammer fra folkemordet i Rwanda i 1994 da noen av milits-gruppene som var ansvarlige for drapene på mer enn 800 000 tutsier og moderate hutuer, rømte over grensen og inn i den østlige delen av DR Kongo. Konflikten har altså en helt klar etnisk dimensjon. Men til syvende og sist handler konflikten om kontroll over de meget lukrative naturressursene i Øst-Kongo. Her trengs det en politisk løsning. Inntil videre forblir den humanitære situasjonen dramatisk og desperat. Sivilbefolkningen trenger sårt den humanitære hjelpen en organisasjon som Flyktninghjelpen gir.

Dette gjør Flyktninghjelpen i DR Kongo

Siden 2001 har Flyktninghjelpen arbeidet med internt fordrevne og flyktninger i DR Kongo, hovedsakelig i Øst-Kongo, hvor behovene har vist seg å være størst. Flyktninghjelpen driver i dag ni flyktingleirer

med mer enn 100 000 internflyktninger. Arbeidet gjøres i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger. I leirene sikrer vi at de internt fordrevne får husly, mat og vann og ikke minst fysisk beskyttelse mot overgrep. I tillegg har vi konstruert midlertidige skoler i leirene for å sikre barn skolegang mens de er på flukt. Ved at barna er på skolen i løpet av dagen, minsker også sjansene for at de kan bli utsatt for overgrep eller kidnapping og rekruttert som barnesoldater.

Videre arbeider Flyktninghjelpen i retur-områder hvor internt fordrevne lærere får videreutdanning, og barn mellom 10 og 13 år tilbys et intensivkurs slik at de kan integreres i det formelle skolesystemet etter å ha tilbrakt flere år på flukt. I tillegg tilbyr vi programmet «Youth Education Pack», et årskurs som gir ungdom mellom 14 og 22 år muligheten til å lære seg basisferdigheter som kan danne grunnlag for et yrke. Det gir muligheter for jobb og kan bidra til å legge til rette for at en del kan starte sin egen bedrift. Dette gir ungdom muligheten til å forsørge seg selv og sin familie.

DR Kongo er et land som på grunn av den årelange konflikten mangler grunnleggende infrastruktur. Flyktninghjelpen bidrar ved å bygge nye og renovere eksisterende skoler. Konflikter knyttet til landspørsmål er utbredt i DR Kongo, og vi bidrar med informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne og returnerte flyktninger for å legge til rette for løsninger mellom de stridende parter. En viktig del av arbeidet er også å drive kapasitetsbyggende arbeid med lokale myndigheter om internt fordrevnes rettigheter. I tillegg deler Flyktninghjelpen ut nødhjelpsartikler og matrasjoner i samarbeid med henholdsvis UNICEF og FNs matvareprogram.

Et tett samarbeid med lokale myndigheter og FN er nødvendig for at vi skal kunne gjennomføre aktivitetene våre. Vi er også helt avhengige av å ha et stort antall dyktige lokale medarbeidere som kjenner lokale språk, regler og kulturer. I visse tilfeller må vi forhandle med lokale militsgrupper. I andre tilfeller er det nødvendig med væpnet eskorte fra FN, for å sørge for at hjelpen kommer dit den trengs mest.

Resultater av arbeidet i DR Kongo

Siden starten i 2001 har Flyktninghjelpens arbeid nådd tusenvis av mennesker. Bare i 2008 bygget vi 201 klasserom, og siden 2005 har vi renovert og bygget 3500 hus for internt fordrevne og returnerte flyktninger. I flyktingleirene utenfor provins-hovedstaden Goma har vi siden november 2008 bygget 18 skoler.

I 2008 fikk 135 000 mennesker matrasjoner fra Flyktninghjelpen, og 25 000 elever fikk skoleutstyr i anledning skolestart.

Flyktninghjelpen i DR Kongo

Etablert: 2001

Landkontor: Goma, North Kivu

Feltkontor: Goma, Beni (North Kivu)
Bukavu, Baraka (South Kivu), Moba
(Katanga), Kinshasa (liaison office)

Internasjonale ansatte: 15

Lokalt ansatte: 319

Det okkuperte palestinske området

AKUTT BEHOV FOR GJENOPPBYGGING

27. desember 2008 innledet israelske styrker den mest dødelige og intensive operasjonen i Det okkuperte palestinske området siden 1967. Da våpenhvilen endelig var et faktum, var mer enn 1300 mennesker drept og 5000 såret i Gaza.

Over 40 prosent av ofrene var kvinner og barn. Hus og offentlig infrastruktur ble sterkt skadelidende, og man antar at nærmere 100 000 mennesker måtte flykte fra sine hjem. Minst 8000 familier er fortsatt hjemløse. Gazastripen har nå vært stengt i nesten to år, og står ifølge FN overfor en alvorlig humanitær krise. Det er akutt mangel på bensin, gass for matlaging, reservedeler, byggematerialer og enkelte matvarer, og mange har ikke stabil tilgang til vann og elektrisitet. De stadig strengere restriksjonene har ført til en rask og betydelig vekst i fattigdom og arbeidsledighet. Både private hjem og offentlig infrastruktur over hele området er ødelagt som følge av den siste militære operasjonen, og blokaden forhindrer gjenoppbygging.

I tillegg har 68 regjeringsbygninger og over 30 frivillige organisasjoners eiendommer blitt helt eller delvis ødelagte. UNDP beregner at 600 000 tonn med betongmasse må ryddes vekk. Det er for øyeblikket ingen bygningsmaterialer tilgjengelig på det private markedet.

Umulig uten tilgang

Flyktninghjelpen er registrert som en frivillig organisasjon i Det palestinske området og har tillatelse til å jobbe der. Likevel – hvis vi skal kunne gjøre en god jobb i Gaza, trenger vi full tilgang til de områdene som er rammet, og en aksept hos lokalbefolkningen, nasjonale og lokale myndigheter og de israelske sikkerhetsstyrkene.

Flyktninghjelpens innsats i området er utsatt for stor risiko, og det er mange forhold som kan skape alvorlige konsekvenser for gjennomføringen:

- fortsatt blokade og importrestriksjoner på bygningsmaterialer
- fortsatt begrensning av sivil bevegelses-

frihet i de rammede områdene og inn og ut av Gaza

- økte priser og dårlig tilgang på bygningsmaterialer som følge av stor etterspørsel
- brudd på våpenhvilen fra en eller begge parter i konflikten
- miner og andre udetonerte eksplosiver

Slik vil Flyktninghjelpen avhjelpe situasjonen

- samarbeide tett med lokale myndigheter og de palestinske selvstyremyndighetene
- bidra til koordinering av den internasjonale bistanden til gjenoppbygning
- drive lokal mobilisering som sikrer at lokale grupperinger får delta aktivt i problemløsning
- gjennomføre sikkerhetsopplæring og beredskapstrening om miner og udetonerte eksplosiver
- sikre tett kobling til FNs sikkerhetssystem ved blant annet å delta i FNs sikkerhetsbriefinger
- sikre at prosjektplaner er i tråd med rehabiliterings- og gjenoppbyggingsplanene godkjent av donorkonferansen i Kairo

Planer for arbeidet fremover

Vårt mål med arbeidet i Gaza er å sikre at mennesker som er rammet av den siste israelske operasjonen, av tidligere angrep, blokade og okkupasjon, får vende tilbake til sine hjem så raskt som mulig. Vi skal støtte gjenoppbygningen av hus og sosial infrastruktur. Sårbare husstander blir prioritert, som for eksempel aleneforsørgere, eldre, funksjonshemmede og krigsskadde. Utvalget gjør vi sammen med lokale myndigheter og koordinert med FN.

Flyktninghjelpen i Det okkuperte palestinske området

Etablert: 2006

Landkontor: Gaza city

Feltkontor: Jerusalem

Internasjonale ansatte: 2

Lokalt ansatte: 3 (flere rekrutteres)

REUTERS/Suhaib Salem

Somalia

KREVER SMARTE STRATEGIER

Somalia har vært uten en fungerende sentral myndighet siden 1991, og hele perioden har vært preget av borgerkrig og stridigheter mellom ulike fraksjoner. Flyktninghjelpen er til stede, og må jobbe smart for å lykkes.

I 2007 og 2008 har sikkerhetssituasjonen og de humanitære forholdene blitt stadig verre. Kamper mellom den føderale overgangsregjeringen (Transitional Federal Government – TFG) og deres etiopiske allierte på den ene siden, og opposisjonsstyrker inkludert Islamic Courts Union (ICU) på den andre siden, har jaget flere mennesker på flukt enn noen gang tidligere i landet. I og rundt Mogadishu bor det nå 1,1 millioner internt fordrevne.

Familier over hele Somalia har internt fordrevne boende hos seg, og de er i ferd med å nå grensen for hva de kan takle. Krisen forsterkes av tørke, en stadig forverret sikkerhetssituasjon, enorm prisstigning (særlig på mat) og devaluering av valutaen. Per august 2008 har 3,2 millioner mennesker – omlag 43 prosent av befolkningen – stort behov for humanitær hjelp.

Vanskelig arbeid

Krisen i Somalia gjør det veldig vanskelig å nå frem til dem som virkelig trenger det. Både lokale og internasjonale organisasjoner utsettes for stor usikkerhet, målrettede drap, kidnappinger og trusler. Dette gjør selvsagt arbeidet veldig komplisert, og mange aktører har måttet justere programmene sine betraktelig for å få dem til å fungere.

Flyktninghjelpen er en av få organisasjoner som har arbeidet effektivt i Somalia de siste årene. De erfaringene vi har gjort oss, tar vi med videre.

Vi vet at vi må:

- være i forkant og planlegge operasjonene ordentlig i lys av den politiske og sikkerhetsmessige konteksten
- ha en fleksibel tilnærming og utnytte muligheter når de oppstår
- jobbe med alle parter i konflikten for å oppnå aksept og bedre sikkerhet
- legge stor vekt på en rettferdig og gjennomsiktig fordeling av hjelp
- sørge for kapasitet til å respondere raskt når det er nødvendig

- gjøre prosjekter og aktiviteter så inkluderende som mulig
- jobbe med kompetent lokalt personell fra alle klaner – også kvinner og minoriteter
- ha en helhetlig tilnærming til tjenesteyting

Strategi

Flyktninghjelpen håndterer utfordringene først og fremst ved å være i forkant av utviklingen for å kunne planlegge effektivt. I en svært opphetet situasjon kan ikke alltid internasjonalt personell være tilstede, og vi har derfor utviklet en strategi som tar høyde for mange scenarier.

Lokal kapasitetsbygging

En velfungerende nasjonal stab er avgjørende for et effektivt program. Vi sørger for at de ansattes kapasitet styrkes kontinuerlig, og at de er plassert på strategiske steder slik at de kan handle raskt når mulighetene byr seg.

Fleksibel ledelse utenfra

Vi har utviklet en modell der internasjonal ledelse sitter i Hargeisa og Nairobi mens nasjonalt personell jobber i felt. På den måten sikrer vi at prosjektene ikke må avbrytes unødige, og at alle prosedyrer blir fulgt. Vi er imidlertid oppmerksomme på at også våre folk i felt kan være utsatt for risiko, og derfor er vi svært strenge på alle sikkerhetsprosedyrer. Staben i felt holder oss løpende orientert om situasjonen og analyserer den systematisk. Slik blir det mulig for oss å planlegge og håndtere mulige trusler. Våre folk beveger seg rundt så lite som mulig, og vi holder en veldig lav profil.

Rekruttering

Flyktninghjelpen har rekruttert høyt kvalifisert personell i den somaliske diasporaen, blant dem som har flyktet til utlandet. Det er avgjørende at staben forstår den somaliske

historien og den politiske og sosiale konteksten i landet. De ansatte må også ha et godt utviklet nettverk i landet, ellers er det helt umulig å få adgang til ulike områder og få tilgang til pålitelig informasjon. Vår strategi med å ansette somaliere som bor i Norge, har vært en suksess.

Aksept i lokalbefolkningen

Det er viktig at Flyktninghjelpen blir oppfattet som upartisk av alle gruppene i det somaliske samfunnet. Gjennom vår praksis med å rekruttere kompetent personell fra alle samfunnssektorer, har vi bygd tillit og lojalitet. Samtidig er det helt avgjørende at vi fortsetter å fordele hjelpen likt mellom de ulike gruppene, ellers vil ikke befolkningen stole på oss, og vår sikkerhet blir truet.

Samarbeid

Flyktninghjelpen er en av veldig få internasjonale organisasjoner som er representert i Mogadishu. For å ivareta sikkerheten er vi helt avhengige av å samarbeide med likesinnede nøye utvalgte internasjonale og lokale organisasjoner. Vi jobber tett med FN fra Nairobi. Flyktninghjelpen blir sett på som en svært viktig aktør i Somalia.

Integrerte aktiviteter

Vår strategi er å nå de samme menneskene med alle våre aktiviteter. Slik kan vi starte med de minst sensitive tiltakene som å distribuere nødvendighetsartikler, for senere å utvide med mer kontroversielle aktiviteter som for eksempel skolegang. Det å se tiltakene i sammenheng på denne måten, og øke innsatsen gradvis, har vist seg å være en måte å oppnå større effekt på.

Dette har vi gjort i Somalia

Flyktninghjelpen er den største organisasjonen i Mogadishu. I 2007 og 2008 har vi hjulpet omlag 468 000 mennesker i og rundt Mogadishu under svært vanskelige sikkerhets- og arbeidsforhold.

Vi har

- sørget for husly
- gitt skolegang til internt fordrevne barn
- gjennomført hygienekampanjer
- satt opp 2693 telt
- bygget 4800 toaletter
- delt ut 57 880 nødhjelpspakker med mat og nødvendig utstyr

Flyktninghjelpen er i gang med utvidede aktiviteter i 2009 og har planer om å støtte 425 000 mennesker. Gjennom hele programmet har vi et særlig søkelys på beskyttelse av internt fordrevne.

Planer for arbeidet fremover

Vi vil fortsette med å forbedre levevilkårene for fordrevne familier i Mogadishu-området. Konkret betyr det å jobbe for husly, gode hygiene- og sanitærforhold, distribusjon av nødvendighetsartikler, og grunnutdanning. Vi planlegger også å utvide aktivitetene til andre regioner sentrale Sør-Somalia hvor det i dag er få eller ingen humanitære organisasjoner. I tillegg til arbeidet i Mogadishu har vi også prosjekter i Somaliland, Puntland og Dadaab, Kenya.

Flyktninghjelpen i Somalia

Etablert: 2004 (Hargeisa, Somaliland)

Landkontor: Nairobi, Kenya

Feltkontor: Hargeisa i Somaliland, Bosasso i Puntland, Mogadishu i sentrale Sør-Somalia og Dadaab i Kenya

Internasjonale ansatte: 15

Lokalt ansatte: 105

Sudan

FØRST OG FREMST UTDANNING

Siden Sudan ble et uavhengig land i 1956, har landet vært preget av krig og konflikter. Fredsavtalen som ble signert i 2005, ga håp om en ny start for Sudan, men situasjonen i landet er fremdeles spent, og freden er skjør. Det er fortsatt 4,9 millioner mennesker på flukt fra sine hjem i Sudan.

Det blir anslått at halvannen million internt fordrevne har returnert til sør. Selv om utviklingen og gjenoppbyggingen av Sør-Sudan er i gang, er situasjonen langt fra lett for dem som vender tilbake. Det er få eller ingen jobber, og de tilbakevendte flyktningene kan ofte bli en belastning for de allerede hardt pressede familiene. Konflikter om landrettigheter og eiendom kan blusse opp, og spesielt utsatt er kvinner og barn som har få rettigheter.

Det er meget vanskelig å få tilgang til de mest sårbare i Sudan. Vi har hatt en helhetlig tilnærming til arbeidet i landet ved at vi har hatt prosjekter i både Nord- og Sør-Sudan. Dette er nå forandret etter at Flyktningshjelpen i vinter fikk beskjed av myndighetene om å avslutte prosjektene i nord sammen med en rekke andre hjelpeorganisasjoner. Dette kom som en reaksjon på at den sittende presidenten har blitt stilt overfor meget alvorlige anklager om krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten av den internasjonale straffedomstolen i Haag, etter angrepene mot sivilbefolkningen i Darfur. Derfor har Flyktningshjelpen i dag bare har prosjekter i Sør-Sudan.

Fokus på utdanning

Sør-Sudan har den høyeste andelen analfabetisme i verden. 92 prosent av kvinnene og 80 prosent av mennene kan verken lese eller skrive. I hovedstaden Khartoum er derimot 77 prosent av barna innrullert på grunnskolenivå, mens bare 22 prosent av barna i Sør-Sudan går på skole. I tillegg har Sør-Sudan bare 25 prosent av den nødvendige lærerkapasiteten, og innen 2011 vil det være behov for 35 000 nye lærere.

I de tre årene siden fredsavtalen ble signert, har det vært så godt som ingen rehabilitering av den sosiale infrastrukturen i sør. Skolegang er helt sentralt for reintegrering av hjemvendte flyktninger, og ikke minst for stabiliseringen av områdene de returnerer til. Områdene i sør er preget av

store ødeleggelser, og behovet for gjenoppbygging er enormt. Flyktningshjelpen fortsetter sin innsats med å bygge skoler og gi utdanning i områder der behovet er stort.

Dette gjør Flyktningshjelpen i Sudan

Flyktningshjelpen har arbeidet i Sudan siden 2004, og administrerer i dag et omfattende program fokusert på tre hovedområder: utdanning, skolebygging og juridisk rådgivning og veiledning.

I 2008 har vi

- bygd ferdig elleve utdanningssentre i Sør Kordofan med kapasitet til 1320 studenter (591 ble uteksaminert)
- gjennomført ni «Teacher Training»-workshoper med til sammen 481 lærere
- gjennomført fire «Training of Trainers»-workshoper for lærere og ansatte fra utanningsministeriet, 148 deltagere
- gitt 84 dager med opplæring til 48 Parents Teachers Associations
- konstruert 87 klasserom i tillegg til latriner, varelagre og kontorer
- rehabilitert tolv skoler
- lært opp 50 ungdommer i konstruksjonsarbeid

Mer enn 30 000 barn dro direkte nytte av det forbedrede læringsmiljøet som følge av disse aktivitetene. I juli 2008 startet dessuten 1500 studenter på 30 intensivkurs i Northern Bhar el Ghazal i Sør-Sudan. Disse kursene gjør det mulig å oppdatere seg for elever som har mistet mye skolegang.

Planer for arbeidet fremover

- redusere analfabetismen og øke lese- og skriveferdighetene til befolkningen i Sør-Sudan
- øke den lokale deltakelsen i områdets sosioøkonomiske utvikling
- gi potensielle lærere muligheten til å formalisere kompetansen sin

Flyktningshjelpen i Sudan

Etablert: 2004

Landkontor: Juba

Regionkontor: Aweil, Yei

Internasjonale ansatte: 9

Nasjonalt ansatte: 70

Sri Lanka

MENNESKER TRENGER BESKYTTELSE

Konflikten i Sri Lanka eskalerte kraftig i 2008. I januar brøt regjeringen formelt våpenhvilen og den militære kampanjen som fulgte, har overskygget alle andre mulige løsninger og hatt enorme konsekvenser for den humanitære situasjonen.

Sri Lanka har det siste året vært preget av regjeringshærens voldsomme offensiv i Wanni-området i nord, mot kjerneområdet til den tamilske opprørsbevegelsen Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE). I takt med at det LTTE-kontrollerte området har blitt gradvis redusert, har en stor del av sivilbefolkningen i området flyktet med fronten. I april 2009 har anslagsvis 100–200 000 internt fordrevne akutt behov for sikkerhet, medisinsk hjelp, mat, vann og husly. De er fanget i kryssilden i et lite område omkring Mulaitivo på nordøstkysten. Bare anslagsvis 50 000 av de fordrevne har kommet seg ut av krigsområdet og befinner seg i transitt-leirer i regjeringskontrollerte områder. Leirene er overfylte, preget av militær tilstedeværelse og begrenset bevegelsesfrihet, klart i strid med internasjonale standarder.

Humanitære aktører kastet ut

Etter at alle internasjonale hjelpeorganisasjoner og FN ble beordret ut av Wanni i september, har det ikke kommet uavhengige rapporter fra området. Uoffisielle kilder melder imidlertid om grove brudd på menneskerettighetene og på internasjonal humanitær rett fra begge de stridende partene. Nødhjelp til sivilbefolkningen har bare nådd frem i begrenset og utilstrekkelig omfang.

Andre områder blir glemt

Lenger sør på østkysten, der konflikten sentrum var i 2006–2007, har mer enn 100 000 internt fordrevne kunnet reise hjem i 2008. Men også disse områdene er fortsatt preget av vold og uro, og flere titalls tusen har ennå ikke kunnet vende hjem eller finne varig bosted andre steder. De fordrevne har ofte problemer med å få tilgang til jorda de har forlatt, fordi regjeringen eier 80 prosent av all jord og hindrer folk i å vende tilbake til jordbruks- og boområder som de har erklært for «sikkerhetssoner».

Forholdene for over 60 000 muslimer fordrevet til Puttalam-regionen i vest, har ikke fått tilstrekkelig oppmerksomhet. Etter å ha vært fordrevet i nærmere 20 år, opp-

lever denne gruppen nå et sammenbrudd av tradisjonelle familieverdier, og det er grobunn for en politisk radikaliserings.

Stort behov for planlegging

Situasjonen i Sri Lanka er uforutsigbar og i stadig endring. Mennesker flykter gjentatte ganger, og behovene forandrer seg. Derfor må vi planlegge for alle scenarioer, enten folk skal bo i leirer, hos vertsfamilier, i byer, på landsbygda eller om de reiser hjem. Flyktningshjelpen vil bistå med å koordinere tiltakene og drive kriseplanlegging, håndtere informasjon og gi råd som en del av koordineringsenheten til FNs høykommissær for flyktninger.

Beskyttelse

Å beskytte mennesker er helt sentralt i vårt mandat, og det gir Flyktningshjelpen en spesielt viktig rolle i Sri Lanka akkurat nå. Når konflikten eskalerer og konsekvensene sprer seg til stadig flere områder, er det viktig at vi tenker beskyttelse på alle nivåer i vårt arbeid. Vi skal drive talsmannsarbeid på vegne av familier som står i fare for ikke å få oppfylt sine rettigheter mens de er på flukt, eller når de reiser hjem igjen. Informasjon fra alle våre team ute i felt vil være avgjørende når vi skal koordinere innsatsen.

Dette gjør vi i Sri Lanka nå

Nord: Flyktningshjelpen gir nødhjelp i transittleirer i form av midlertidig husly og nødvendige artikler som kokeutstyr, klær og tepper. Dessuten bygger vi midlertidige leirer, gir opplæring i drift av flyktningleirer og overvåker menneskerettighetssituasjonen i leirene.

I forbindelse med den pågående krigføringen og de nyoppståtte leirene i Vavunya hadde Flyktningshjelpen per 31. mars i år utrettet følgende:

- sendt 500 midlertidige hus til sivilbefolkningen i krigssonen

- bygget 700 midlertidige hus i leirer i Vavunya (fremskaffet materiale for ytterligere 5000 midlertidige hus)
- delt ut 2000 nødhjelpspakker til familier i leirer i Vavunya
- kontinuerlig overvåket menneskerettighetssituasjonen i seks av tolv leirer i Vavunya
- vært aktive i planleggingen av leirer for å forsøke å påvirke at utformingen av leirene skjer i henhold til internasjonale standarder
- vært viktig talsmann og pådriver for at rettighetene og behovene til de internt fordrevne blir oppfylt

Øst og vest: Flyktningshjelpen har vært til stede siden 2004 og gjort seg bemerket som en av de viktigste og største organisasjonene innenfor våre fagfelt. Vi bygger hus og skoler i returområder.

Vi gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne, med hovedvekt på identifikasjonsdokumenter, land- og eiendomsspørsmål, familieproblematikk og overgrep knyttet til fordrivelsen.

Planer for arbeidet fremover

Flyktningshjelpens overordnede mål for arbeidet i Sri Lanka er å sikre mennesker tilgang til hjelp i trygge områder og å jobbe for varige løsninger for de fordrevne, gjennom støtte i alle faser av flukten.

Flyktningshjelpen i Sri Lanka:

Etablert: 2004

Landkontor: Colombo

Regionkontor: Puttalam, Trincomalee, Batticaloa, Ampara, Vavuniya. Åpner i Jaffna og Mannar våren 2009.

Internasjonalt ansatte: 10

Nasjonalt ansatte: 122

REUTERS/David Gray

Colombia

EN AV VERDENS STØRSTE HUMANITÆRE KRISER

Under trussel fra de forskjellige stridende partene flykter rundt 300 000 mennesker fra sine hjem hvert år i Colombia. Likevel er den internasjonale oppmerksomheten rundt konflikten liten.

Konflikten i Colombia har vart i over 40 år, og over fire millioner mennesker er drevet på flukt. Graden av overgrep og viljen til å begå dem er noe av det mest slående i den colombianske konflikten. Dette gjelder både de paramilitære gruppene, geriljavegelsene FARC og ELN, og den colombianske hæren.

Fattige, kvinner og barn rammes hardest

Den væpnede konflikten rammer den fattigste delen av befolkningen, som minoritetsgrupper, urfolk og afrocolombianere, spesielt hardt. Utbredt vold mot kvinner er et annet brutalt kjennetegn ved den colombianske konflikten, overgrepene har lenge vært en bevisst krigsstrategi blant de væpnede gruppene. Samtidig er kvinner eneforsørgere for halvparten av alle familier som er drevet på flukt i Colombia.

De internt fordrevne utgjør 90 prosent av ofrene for konflikten, og mest utsatt er urbefolkningen og afro-colombianere. Situasjonen for barn og unge er spesielt alvorlig.

Vanskelig tilgang for humanitære aktører

Flyktninghjelpen gir hjelp og beskyttelse til dem som er på flukt i Colombia, og er en del av en internasjonal tilstedeværelse som har reddet mange menneskeliv. Samtidig er de udekkede behovene store.

Trusler og usikkerhet gjør det veldig vanskelig for Flyktninghjelpen og andre humanitære aktører å nå ut til dem som trenger hjelp. Konfliktlinjene forskyver seg, og narkotikavirksomheten sør og øst langs grensene og Stillehavskysten gjør grenseområdene mer ustabile.

I tillegg er klasevåpen og miner alvorlige hindre for humanitært arbeid i Colombia. Landminene legges ut for å holde fienden

på avstand, men den hindrer også mennesker i å flykte fra hjemmene sine, dyrke jorda, skaffe varer og besøke venner og familie. Samtidig er det umulig for andre å komme inn med hjelp til dem som er fanget bak konfliktlinjene.

Flyktninger i nabolandene

I overkant av 500 000 colombianere har søkt beskyttelse i nabolandene i løpet av det siste tiåret. Både i Venezuela, Ecuador og Panama møter de ulike former av trakassering, fremmedhat og avvisning. Derfor har Flyktninghjelpen en regional tilnærming i sitt arbeid.

Dette gjør Flyktninghjelpen i Colombia og regionen

Flyktninghjelpen har jobbet i Colombia siden 1991. Colombia har en svært progressiv lovgivning for sine internt fordrevne, men landets grunnlovsdomstol har konkludert med at myndighetene i altfor liten grad følger denne loven i praksis. Derfor jobber Flyktninghjelpen tett på lokale og sentrale myndigheter, avdekker svakheter, fyller hull og støtter opp om eksisterende strukturer som for eksempel ombudsmannens «early warning system», som skal forhindre overgrep. Gjennom samarbeid med lokale menneskerettighetsorganisasjoner og universitetene gir vi utdanning til dem som faller utenfor det ordinære skolesystemet, og bidrar med juridisk rådgiving og assistanse til ofrene.

Flyktninghjelpen samarbeider også tett med FN og andre internasjonale hjelpeorganisasjoner for at internt fordrevne og colombianske flyktninger i nabolandene skal få tilgang til skole, helse og husly.

I flere områder arbeider Flyktninghjelpen og FN med lokale ledere og lærere for å utvikle sikkerhetsplaner i tilfelle et tettsted

blir angrepet. Dette dreier seg om alt fra hvor man bør søke ly, til hvem man skal flykte sammen med, og hvordan jenter og kvinner kan beskyttes mot overgrep.

Hva skal Flyktninghjelpen gjøre fremover?

Dagens ofre usynliggjøres av myndighetene, og den politiske viljen til beskyttelse er liten. Derfor er det behov for vårt feltarbeid og aktive talsmannsrolle også i tiden som kommer.

Vi skal:

- drive talsmanns- og programarbeid som setter søkelys på konflikten
- rapportere om lidelser og overgrep fra felt
- samarbeide med lokale og sentrale myndigheter og bidra til økt ansvarliggjøring og bevissthet om målgruppens situasjon, rettigheter og behov
- drive utdannings- og fri rettshjelpsprosjekter i samarbeid med universitetene

Flyktninghjelpen i Colombia

Etablert: 1991

Landkontor: Bogota

Feltkontor: Cucuta (Norte de Santander), Pasto (Narino), Santa Marta (Magdalena)

Representasjon i naboland: Panama City (Panama), Quito (Ecuador), San Cristobal (Venezuela)

Internasjonale ansatte: 2

Lokalt ansatte: 39

Nye land

Deler av midlene fra TV-aksjonen (se budsjett) vil bli brukt i områder der krisen ennå ikke har oppstått, eller der vi av ulike grunner ikke har startet arbeid ennå selv om behovet er stort. Som eksempel omtaler vi her Tsjad. Et annet veldig aktuelt land er Irak, der vi med økte ressurser vil kunne starte arbeid på kort varsel.

Tsjad – store spenninger i et presset land

Flyktninghjelpen har ikke store prosjekter i Tsjad i dag, men vi gjør undersøkelser med tanke på starte et arbeid i landet. Behovet er det ingen som helst tvil om.

Sivilbefolkningen i Tsjad lider i et land preget av store spenninger. Øst i Tsjad bor det i dag 232 000 sudanske flyktninger fra Darfur i tolv flyktningleirer. Befolkningsøkningen har utarmet et allerede ressursfattig område, og det er sterke gnisninger mellom flyktningene og lokalbefolkningen. Regjeringshæren i Tsjad slåss mot både opprørsstyrker og sudansk Janjaweed-milits som angriper over grensen. Ulike militser forfølger og angriper lokalbefolkningen med utgangspunkt i etnisk rivalisering. Mange mennesker er på flukt i eget land, og UNICEF anslår at så mange som 700 000 er direkte berørt av konflikten i øst. Det fryktes også at antall flyktninger fra Sudan vil øke dramatisk etter utvisningen av 13 internasjonale organisasjoner fra Sudan. Disse organisasjonene var ansvarlig for omlag 50 prosent av det humanitære arbeidet i Darfur.

Samlet sett er Tsjad en enorm sikkerhetsutfordring, både for sivilbefolkningen, flyktninger, internt fordrevne og humanitære aktører. Manglende styring gjør det veldig vanskelig å gi humanitær hjelp, og tilgangen til målgruppen er svært begrenset.

Kolonial fortid – nye utfordringer

FNs sikkerhetsråd har gjennom resolusjon 1778 lagt til rette for MINURCAT-styrken, som består av politisk, humanitært og militært personell, i tillegg til sivilt politi. EU stiller med den militære enheten EUFOR.

EUFOR skal være en nøytral styrke, men kan av enkelte grupperinger i Tsjad oppfattes som fransk. Den franske hæren har allerede en samarbeidsavtale med regjeringshæren i Tsjad, og regnes dermed av flere opprørsgrupper som en fiende. MINURCAT og EUFORs utvikling i tiden som kommer vil være avgjørende for sikkerhetssituasjonen i landet.

Store behov

Det er et betydelig behov for humanitær hjelp over hele Tsjad. Det er i tillegg få sentrale humanitære aktører på bakken i landet, noe som gjør innsatsen i dag uoversiklig og dårlig koordinert. Mange mindre organisasjoner arbeider i tillegg på felter hvor de ikke har kjernekompetanse.

Dette kan Flyktninghjelpen gjøre

I første omgang vurderer vi å starte leirledertrening, utdanning, beskyttelsestrening og matdistribusjon. Senere kan det bli aktuelt med juridisk rådgivning, gjenoppbygging og husly-prosjekter.

Aksjons- og informasjonsplan

Flyktninghjelpen vil forvalte institusjonen TV-aksjonen på en respektfull og offensiv måte.

Organisasjon og administrasjon

Vi vil organisere aksjonen slik det har vært gjort i mange år, med et frivillig innsamlingsapparat i alle kommuner, ansatte aksjonsledere i alle fylker og større byer, og et sentralt sekretariat i Oslo som leder og koordinerer arbeidet. Flyktninghjelpens eget styre vil få ansvaret for aksjonen og være øverste beslutningsmyndighet. Styret ansetter en aksjonsleder som blir bindeledet mellom aksjonssekretariatet, Flyktninghjelpens faste administrasjon og styret selv. Aksjonsleder rapporterer til styret. Arbeidet i aksjonen vil bli styrt av et strategidokument som blir utviklet høsten 2009.

Profesjonelt og frivillig

TV-aksjonen er en frivillig dugnad, men den oppstår ikke av seg selv. Selve suksesskriteriet i en vellykket TV-aksjon er et motivert innsamlingsapparat, både sentralt og lokalt. Det er behov for en god blanding av betalt og frivillig innsats. Bøssebærerne i hver enkelt kommune må få det de trenger for å gjøre jobben sin, og samtidig må det profesjonelle apparatet gjøre sin del av jobben overfor de store aktørene, særlig i næringslivet. Hvis vi lykkes på begge disse områdene, blir det samlet inn veldig mye penger.

Ikke bare bøsser

Ikke alle har mulighet til å gi på bøssene TV-aksjonssøndagen. Mange er ikke hjemme, eller de har kanskje ikke kontanter tilgjengelig. Vi vil fortsette det arbeidet som har vært gjort de siste årene med å videreutvikle givermetodene. Givertelefon, sms og nettbank er en selvfølge og må markedsføres godt. I tillegg vil vi lete offensivt etter nye metoder, og her bygger vi på de erfaringene aksjonen har gjort de siste årene.

Siden TV-aksjonen er så etablert og kjent som den er, vil veldig mange være positive til å gi hvis de får sjansen. Derfor må vi være synlige der folk er – på skogs-

tur, i gudstjenester, på kafeer og idrettsanordninger. I dagene før aksjonen vil vi skape oppmerksomhet og givervilje gjennom basarer, stafetter, auksjoner osv.

Samarbeidspartnere

20 000 speidere over hele landet er trofaste støttespillere for Flyktninghjelpen. De siste årene har Speideraksjonen vært arrangert til inntekt for Flyktninghjelpen, og speidergruppene har samlet inn penger til mennesker på flukt i Uganda og Sri Lanka – og nå i 2009 går pengene til Øst-Timor. Speidernes motto «Alltid beredt» identifiserer vi i Flyktninghjelpen oss veldig med, og vi ser frem til å samarbeide enda tettere med Norges speiderforbund i en eventuell TV-aksjon.

Vi har også et godt samarbeid med Hovedorganisasjonen for universitets- og høgskoleutdannede (Unio), Norske Kvinners Sanitetsforening og Utdanningsforbundet.

Næringslivspartnere

Vår største næringslivspartner i dag er StatoilHydro, som vi har en konsernavtale med. I tillegg til at de gir økonomisk støtte til våre prosjekter, kan vi også bidra med nyttig informasjon og vurderinger knyttet til land som både de og vi driver virksomhet i. Denne typen samarbeid vil mange flere virksomheter kunne ha nytte av, og TV-aksjonen er en veldig god anledning til å ta initiativ overfor flere bedrifter med virksomhet i land vi kjenner godt.

Videre tror vi forsikringsbransjen kan bli en god støttespiller for Flyktninghjelpen i en TV-aksjon. De bør ha en spesiell interesse for mennesker som har mistet alt de eier, og vi kommer til å ta kontakt med tanke på et synlig og fruktbart samarbeid.

Skal vi lykkes med en satsing overfor næringslivet, må vi starte tidlig nok, slik at bedriftene har mulighet for å legge oss inn i sine budsjetter for 2010. Dette arbeidet starter derfor høsten 2009. Dessuten må vi ha noe attraktivt å tilby, noe bedriftene kan

bruke i sin egen merkevarebygging både internt og eksternt. Den veldig konkrete støtten Flyktninghjelpen gir mennesker på flukt, egner seg spesielt godt i et sånt samarbeid. Vi har mulighet for å skreddersy et opplegg der en bedrift finansierer driften av en utvalgt flyktningleir, av en skole, et vannsystem, innkjøp av telt eller annen nødhjelp som kommer mennesker direkte til nytte. For at bedriften skal oppleve at dette virkelig er deres prosjekt, kan vi lage spesialtilpassede informasjons- og oppfølgingsopplegg. Bedrifter som ønsker det, kan være med på feltbesøk.

TV-sendingene

TV-sendingene er NRKs ansvar og domene, men vi bidrar selvsagt med alt som trengs av forslag, ideer, informasjon og ressurser. Det er viktig for oss å få best mulig innslag fra våre prosjekter, fra krisesituasjoner, fra flyktningleirene og fra områder der mennesker har vendt hjem igjen. Et godt samarbeid med NRK er helt avgjørende, og vi stiller med alle nødvendige ressurser for å få det til. De siste årene har det vært vanlig at en person fra sekretariatet nærmest har jobbet hos NRK, og vi fortsetter gjerne denne praksisen dersom NRK ønsker det.

Engasjement og deltakelse

Slik vi ser det i dag, blir dette våre viktigste ressurser når vi skal mobilisere det norske folk til innsats for TV-aksjonen:

- speidere og speidergrupper over hele landet
- rollespillet «Hjem igjen», som er utviklet for å engasjere barn
- skole- og barnehageopplegg
- «fra skole til skole»-aktiviteter – norske skoler har kontakt med skoler i flyktningleirer
- barn i asylmottak – deres opplevelser vil vi gjerne formidle

- flyktninger som bor i Norge – Flyktninghjelpen har godt nettverk i flyktningmiljøer og -mottak
- våre egne beredskapsstyrker – kan fortelle om sine opplevelser i felt og levedegjøre viktig informasjon

Strategi

Vi får mye gratis oppmerksomhet gjennom TV-aksjonen, men en virkelig god aksjon kan vi bare lage selv. Derfor må vi ha en klar strategi som kan gi spennende medieoppslag. Den strategien legger vi høsten 2009.

Hvilke budskap skal vi formidle?

Vi har i denne søknaden valgt å legge vekten på mennesker på flukt, og ikke tatt for oss noen grupper spesielt. Vi kunne valgt barna, vi kunne valgt kvinnene, vi kunne valgt de eldre. I stedet ønsker vi å sette søkelys på selve fluktsituasjonen, hvordan det oppleves å flykte, hvordan det er mulig å leve videre når alt raser rundt deg, hvordan det føles å være fanget i en krigssituasjon

uten mulighet til å dra til et annet land, og hva du trenger for å overleve. Hva gjør det med et menneske å vite at væpnede grupper i ditt eget nærområde nekter humanitære organisasjoner å nå deg med nødhjelp? Vi skal sette søkelys på hvilke krefter som er i spill i en konfliktsituasjon, hvordan motstridende interesser tvinger sivile inn i et hjørne, og hva som skal til for at hjelpen skal komme frem. Etterlatt inntrykk hos givne skal være at mennesker på flukt trenger mer hjelp enn noen gang, og at det nytter å gi til Flyktninghjelpen.

Dette vil bli konkretisert gjennom enkeltmenneskers historier. Det kan da være naturlig å trekke frem barna spesielt, eller en annen sårbar gruppe. Uansett kommer vi til å lete etter de historiene som best illustrerer hva det vil si å være på flukt, og hvordan hjelp fra Norge kan gjøre det litt lettere.

Her er noen av de viktigste råvarene i informasjonsarbeidet:

- de gode historiene fra felt – barna, ungdommene, familiene som forteller hva de har opplevd, og hva de trenger
- våre egne erfaringer i felt, formidlet gjennom

- nom våre ansatte, både norske og lokale
- historier om barn som engasjerer seg lokalt – gjerne som følge av skoleopplegget
- historier om bedrifter og ansatte som engasjerer seg som følge av samarbeidet med Flyktninghjelpen
- Flyktninghjelpens informatørkorps – 100 mennesker som tidligere har vært ute i felt for oss, som ansatt eller i beredskapsstyrken
- den aktuelle politiske konteksten

Disse kanalene vil vi bruke:

- redaksjonelt stoff i aviser, tv, radio, Internett, magasiner, ukeblader
- betalt kommunikasjon (reklame) i de samme mediene
- NRK, både selve TV-aksjonssendingen og andre flater
- bedrifters og organisasjoners informasjonskanaler overfor ansatte og samarbeidspartnere (internmagasiner, nyhetsbrev, kundemagasiner osv.)
- mobiltelefoner, nettsamfunn (Facebook) og lignende

Arbeid i aksjonsåret

Tidsrom	Viktigste aktiviteter
Høst 2009	Rekruttering og strategiarbeid Den første høsten handler om å rekruttere en handlekraftig aksjonsleder som igjen kan sette sammen et godt sentralt sekretariat. I samarbeid med Flyktninghjelpens ledelse skal aksjonslederen legge en god strategi for aksjonen, utmeisle et tydelig budskap og ta gode valg for hvilken retning aksjonen skal ta. Kontakt med næringslivet Vi starter satsingen overfor næringslivet allerede på høsten slik at de skal ha mulighet for å legge oss inn i sine planer for 2010.
Vinter 2010	Samarbeid – planlegging – informasjonsmaterieill I denne perioden skal vi etablere og videreutvikle et godt samarbeid med • NRK • reklame- og kommunikasjonsbyrå • DnBNor • næringslivspartnere • relevante organisasjoner og fagmiljøer • beskytter og ambassadører Vi skal ansette • fylkesaksjonsledere • byaksjonsledere Vi må utvikle • logo og visuell profil • internettsider • informasjonsmaterieill • skole- og barnehagesatsing Vi må planlegge • PR- og reklamekampanje • teknisk gjennomføring av innsamlingen • feltreiser

Vår 2010	Motivasjon og utvikling En veldig viktig oppgave i denne perioden blir å motivere og skolere fylkes- og byaksjonsledere og å opprette kontakt med fylkes- og byaksjonskomiteer. Alle disse skal få lyst til å gjøre en innsats – enten det er for første eller tyvende gang. Vi må distribuere informasjonsmaterieill til innsamlingsapparatet. Helt sentralt blir det også å bistå NRK i planleggingen av TV-sendingene, foreslå hvor de bør reise, hvem de bør snakke med, osv. Vi skal utvikle reklamekampanjen med annonser, film, nettbannere osv og i tillegg legge en PR-strategi for ubetalt kommunikasjon i mediene. Det krever at vi lager oversikt over gode historier og spennende mennesker og planlegger stunts og events. Vi må også • konkretisere samarbeidet med næringslivet • ferdigstille skole- og barnehagesatsing
Sommer 2010	Siste finpuss Sommeren bruker vi først og fremst til å finpusse og ferdigstille informasjonsmaterieill, bøssematerieill, skolematerieill og reklame- og PR-kampanjen.
Høst 2010	Rekruttere og motivere bøssebærere – føre kampanjen helt i mål August og september er tiden for å ha møter med alle kommunekomiteer i fylkene, motivere dem og planlegge det praktiske arbeidet. Vi sender ut materieill til alle komiteene slik at de er klare til å rekruttere og motivere bøssebærere lokalt. Bøssebærere skal også rekrutteres gjennom sentrale kanaler – Internett, annonser og filmer. Vi samarbeider med NRK om hovedsendingen, foreslår gjester og temaer og legger til rette fra vår side. Andre sentrale oppgaver: • få annonser, boards, film på tv, nettbannere osv på lufta • gjennomføre presseturer til programland, gjerne med ambassadører og/eller beskytter

KAPITTEL 6

Kontrollrutiner

Flyktninghjelpen har i en årrekke hatt egne prosjekter i mange av verdens fattigste, mest korrupte og konfliktfylte land. Den erfaringen vi har og de rutineene vi har etablert, gjør at store donorer ser på oss som en trygg og seriøs organisasjon å kanalisere midler gjennom.

Flyktninghjelpen har en effektiv administrasjon. Avstanden mellom aktivitetene i felt og hovedkvarteret er kort, noe som holder administrasjonskostnadene nede. Administrasjonsprosenten er så lav som 7,8. Siden vi gjennomfører prosjektene selv, og ikke gjennom partnerorganisasjoner, styrer vi også midlene og har gode rutiner for å kontrollere at de blir brukt slik det ble vedtatt. Vi fører prosjektbasert regnskap for til enhver tid å ha oversikt over inntektene og kostnadene i våre prosjekter.

Etiske retningslinjer

Flyktninghjelpen har undertegnet og dermed forpliktet seg til å følge retningslinjene i «the codes of conduct in emergencies», som er utarbeidet for å sikre en etisk minimumsstandard i internasjonalt krisearbeid. I tillegg – og i tråd med disse – har Flyktninghjelpen utarbeidet egne etiske retningslinjer for sin programvirksomhet, sitt talsmannsarbeid og sine markedsaktiviteter. De etiske retningslinjene utgjør organisasjonens moralske holdnings- og handlingsgrunnlag: Først og fremst skal Flyktninghjelpens virksomhet bygge på en dyptfølt anerkjennelse av flyktingenes og de internt fordrevnes menneskeverd, og på respekt for deres kultur og levesett. Dette skal gjennomsyre organisasjonens aktiviteter på alle områder, enten det bygges hus i Afrika eller samles inn penger i Norge.

Interne rutiner

Flyktninghjelpen har utarbeidet manualer og retningslinjer for hvordan økonomifunksjonen skal håndteres («Financial Handbook», «Logistic Handbook» og «Person-

nel Handbook»). Det er også utarbeidet retningslinjer innen anti-korrupsjonsarbeid («Anti-Corruption Guidelines»). Alle våre ansatte får grundig opplæring i økonomifunksjonen, og håndbøkene er sentrale verktøy i hverdagen.

De senere årene har vi intensivert både opplæring og oppfølging av ansatte innenfor disse temaene, for å sikre at midlene til enhver tid anvendes slik de skal. I vår internrevisjon gjennomfører vi hyppige besøk i felt.

Vi benytter regnskapssystemet Agresso både i Norge og i alle våre programland. Agresso er den største leverandøren av denne typen programvare i Norge, og programmene er tilpasset Flyktninghjelpens spesifikke behov for kontroll. Flyktninghjelpens administrasjon i Norge mottar prosjektrengnskap for samtlige prosjekter hver måned.

Ekstern revisjon

Flyktninghjelpens revisor, Ernst & Young, reviderer regnskapene etter strenge retningslinjer fra Utenriksdepartementet. Retningslinjene krever et revisjonsomfang som går utover vanlig praksis i privat revisjon. I tillegg til revisjon av årsoppgjøret, reviderer Ernst & Young alle våre prosjektrengnskap separat. Flyktninghjelpen er også medlem av Innsamlingskontrollen, som gjennomgår aktivitetsregnskapet vårt hvert år.

TV-aksjonen

Vi vil selvsagt rette oss strengt etter de kravene som NRK stiller til rapportering, regnskapsføring og forvaltning av de innsamlede midlene, både i «Retningslinjer for innsamlingsrådet» og på annen måte.

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL